

Katarzyna Tkocz-Wolny

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Kolegium Finansów
Katedra Rachunkowości
katarzyna.tkoczwolny@ue.katowice.pl

SAMOCHÓD OSOBOWY W FIRMIE – WPŁYW ZMIAN PRAWA PODATKOWEGO NA ZALICZANE WYDATKI DO KOSZTÓW UZYSKANIA PRZYCHODÓW I NA ICH UJĘCIE BILANSOWE

Streszczenie: Zmiany przepisów podatkowych zawsze wywołują zainteresowanie służb finansowo-księgowych, menadżerów, doradców podatkowych. Wynika to z faktu, iż zmiany te wpływają na rozliczenia podatkowe firm. Styczeń każdego roku to czas, kiedy przedsiębiorcy muszą uwzględnić, wchodzące w życie z nowym rokiem, zmiany w prawie podatkowym. Rok 2019 przyniósł istotne zmiany dotyczące rozliczeń wydatków związanych z zakupem czy eksploatacją firmowych samochodów osobowych. Celem artykułu jest omówienie wpływu zmian prawa podatkowego w zakresie firmowych samochodów osobowych na zaliczane do kosztów uzyskania przychodów wydatki oraz na praktykę stosowania prawa bilansowego. W artykule dokonana będzie analiza porównawcza przepisów regulujących zagadnienie firmowych samochodów osobowych w latach 2018 i 2019. Aby zrealizować cel, wykorzystane będą narzędzia badawcze, takie jak analiza aktów prawnych i literatury przedmiotu.

Słowa kluczowe: samochody osobowe, koszty uzyskania przychodów, zmiana prawa podatkowego.

JEL Classification: H21, H25.

Wprowadzenie

Samochód osobowy jest jednym z podstawowych narzędzi pracy większości przedsiębiorców. Niestety ustawodawca postrzega samochody osobowe jako coś, co ma szczególny charakter i co wymaga objęcia ograniczeniami fiskalnymi. Prawodawca w specyficzny sposób definiuje samochody osobowe, gdyż

stosuje wobec nich wyjątkowe regulacje podatkowe. Wyjątkowe regulacje należy rozumieć jako mniej korzystne dla podatników unormowania niż wobec innych maszyn czy urządzeń wykorzystywanych w działalności gospodarczej. W roku 2019 Ministerstwo Finansów wprowadziło zmiany, które zdecydowanie wpłynęły na niekorzyść podatników, gdyż spowodowały ograniczenia w ujmowaniu wydatków związanych z pojazdami w kosztach firmy. Można nawet stwierdzić, że nowo wprowadzone przepisy ustaw o podatkach dochodowych, PIT [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018] i CIT [Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, 2018], odnoszące się do samochodów osobowych, służą tak naprawdę jednemu celowi – ograniczeniu kosztów uzyskania przychodów. Zwrócić należy również uwagę na fakt, że częste zmiany przepisów podatkowych przynoszą więcej kosztów niż korzyści dla przedsiębiorców i społeczeństwa, natomiast nadmiar przepisów uniemożliwia ich przyswojenie, zastosowanie i egzekwowanie. Nie tylko przedsiębiorcy mają problemy z interpretacją prawa. W praktyce gospodarcze często można się spotkać z niewłaściwą, a w konsekwencji zmieniającą się interpretacją przepisów prawa dokonywaną przez organy skarbowe, jak też sądy. W szczególności dotkliwa jest niestabilność prawa podatkowego i jego interpretacji [Szelaąg, 2013, s. 388].

Celem artykułu jest omówienie wpływu zmian prawa podatkowego w zakresie firmowych samochodów osobowych na zaliczane do kosztów uzyskania przychodów wydatki oraz na praktykę stosowania prawa bilansowego.

1. Pojęcie samochodu osobowego w prawie podatkowym

W związku z tym, iż przepisy dotyczące samochodów osobowych służą ograniczeniu kosztów podatkowych, to oczywiste jest, że doprecyzowana została ich definicja w ustawach PIT i CIT [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018, art. 5a, pkt. 19a; Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, 2018, art. 4a, pkt 9a]. Samochód osobowy to pojazd samochodowy w rozumieniu przepisów o ruchu drogowym o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t, konstrukcyjnie przeznaczony do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą, z wyjątkiem:

- 1) pojazdu samochodowego mającego jeden rząd siedzeń, który oddzielony jest od części przeznaczonej do przewozu ładunków ścianą lub trwałą przegrodą (wymaga dodatkowego badania technicznego):
 - klasyfikowanego na podstawie przepisów o ruchu drogowym do podrodzaju: wielozadaniowych, van lub
 - z otwartą częścią przeznaczoną do przewozu ładunków,

- 2) pojazdu samochodowego, który posiada kabinę kierowcy z jednym rzędem siedzeń i nadwozie przeznaczone do przewozu ładunków jako konstrukcyjnie oddzielne elementy pojazdu (wymaga dodatkowego badania technicznego),
- 3) pojazdu specjalnego, jeżeli z dokumentów wydanych zgodnie z przepisami o ruchu drogowym wynika, że dany pojazd jest pojazdem specjalnym i jeżeli spełnione są również warunki zawarte w odrębnych przepisach, określone dla następujących przeznaczeń:
 - agregat elektryczny spawalniczy,
 - przeznaczenie do prac wiertniczych,
 - koparka, koparko-spycharka,
 - ładowarka,
 - podnośnik do prac konserwacyjno-montażowych,
 - żuraw samochodowy,
- 4) pojazdu samochodowego, o którym mowa w rozporządzeniu wykonawczym Ministra Finansów wydanym na podstawie art. 86a, ust. o VAT (czyli pojazdu pogrzebowego oraz bankowozów typu A i B, o ile mają jeden rząd siedzeń albo ich dopuszczalna masa całkowita jest większa niż 3 tony) [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018; Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, 2018].

Od 1 stycznia 2019 r. ustawodawca wprowadził nowe zasady rozliczania samochodów osobowych w działalności gospodarczej. Wprowadził limit wartości samochodu dającego prawo do odliczenia odpisów amortyzacyjnych i rat leasingowych, ograniczył koszty z tytułu eksploatacji samochodu osobowego oraz zmienił zasady ustalania kosztów z tytułu korzystania z pojazdów niebędących środkiem trwałym i przedmiotem leasingu. Zmiany dotyczą wszystkich samochodów osobowych, tzn:

- 1) będących środkiem trwałym,
- 2) niewprowadzonych do ewidencji środków trwałych,
- 3) używanych na podstawie umowy leasingu, najmu czy innej podobnej umowy.

2. Samochód osobowy będący środkiem trwałym

Aby samochód osobowy mógł zostać wprowadzony do ewidencji środków trwałych, musi spełniać następujące warunki [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018, art. 22a]:

- jego przewidywany okres użytkowania musi być dłuższy niż jeden rok,
- stanowi własność lub współwłasność podatnika,

- jest wykorzystywany na potrzeby prowadzonej działalności lub został oddany do użytkowania na podstawie umowy najmu, dzierżawy, umowy leasingu operacyjnego,
- jest kompletny i zdalny do użytku w momencie przyjęcia do używania.

Do końca 2018 r. nie stanowiły kosztów uzyskania przychodu odpisy amortyzacyjne od środków trwałych będących samochodami osobowymi w części, która przekracza ustawowy limit, czyli:

- 30 000 euro – w przypadku samochodu osobowego będącego pojazdem elektrycznym w rozumieniu art. 2, pkt 12 Ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych [2019],
- 20 000 euro – w przypadku pozostałych samochodów osobowych.

Od stycznia 2019 r. nowelizacja ustaw podatkowych, PIT i CIT [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018, art. 23; Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, 2018, art. 23] wprowadziły zmianę brzmienia powyższego przepisu, gdyż nie uważa się za koszty uzyskania przychodów odpisów z tytułu zużycia samochodu osobowego, w części ustalonej od wartości samochodu przewyższającej równowartość:

- 225 000 zł – w przypadku samochodu osobowego będącego pojazdem elektrycznym w rozumieniu art. 2, pkt 12 Ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych [2019],
- 150 000 zł – w przypadku pozostałych samochodów osobowych [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018, art. 23; Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, 2018, art. 16, ust. 1, pkt 4].

W związku z tym, jeśli wartość początkowa pojazdu przekracza wyżej wskazany limit (w zależności od rodzaju pojazdu), to wówczas koszt podatkowy stanowią odpisy amortyzacyjne do wysokości tego limitu.

Wskazany limit obowiązuje również w przypadku zaliczania do kosztów uzyskania przychodów składki AC na ubezpieczenie samochodu. Oznacza to, że nie uważa się za koszty uzyskania przychodu składek na ubezpieczenie samochodu osobowego w wysokości przekraczającej ich część ustaloną w takiej proporcji, w jakiej kwota 225 000 zł lub 150 000 zł pozostaje do wartości samochodu przyjętej dla celów ubezpieczenia [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018, art. 23, ust. 1, pkt 47; Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, 2018, art. 16, ust. 1, pkt 49]. Do końca 2018 r. ubezpieczenie AC było zaliczane do kosztów podatkowych także w proporcji, ale odpowiednio wartość samochodów wynosiła 30 000 i 20 000 euro.

Na uwagę zasługuje również kwestia możliwości odliczania od samochodu osobowego będącego środkiem trwałym podatku VAT. Dla czynnych podatników podatku VAT wysokość odliczenia podatku VAT od wydatków związanych z użytkowaniem samochodu osobowego stanowiącego środek trwały, takich jak koszty nabycia czy wydatki eksploatacyjne (np. zakup paliwa, koszty naprawy), uzależniona jest od sposobu jego wykorzystywania w działalności.

Odliczenie 100% podatku VAT możliwe jest, gdy samochód wykorzystywany jest wyłącznie w celach prowadzonej działalności, a także:

- samochód ten został zgłoszony do urzędu na druku VAT-26,
- prowadzona jest ewidencja dla celów VAT potwierdzająca wykorzystanie samochodu wyłącznie do działalności gospodarczej podatnika,
- został wprowadzony regulamin użytkowania samochodu w firmie [Ustawa o podatku od towarów i usług, 2018, art. 86a, ust. 4].

W przypadku nieprowadzenia przez podatnika ewidencji dla celów podatku VAT przyjmuje się, że samochód osobowy jest wykorzystywany również do celów niezwiązanych z działalnością gospodarczą podatnika [Ustawa o podatku od towarów i usług, 2018, art. 86a]. W takim przypadku ma prawo do odliczenia 50% wartości podatku VAT od wydatków poniesionych na samochód będący środkiem trwałym w firmie. Nie ciąży wtedy na podatniku obowiązek zgłaszania samochodu do urzędu skarbowego [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018, art. 23, ust. 5a].

Jeżeli podatnik wykorzystuje samochód osobowy będący środkiem trwałym wyłącznie w działalności oraz odlicza 100% podatku VAT od wydatków z nim związanych w kosztach uzyskania przychodu, ma prawo ująć 100% wartości wydatków. Zasada ta dotyczy również podatników zwolnionych z VAT, którzy zgłosili pojazd do urzędu, wprowadzili zasady jego korzystania w firmie oraz wykorzystują pojazd wyłącznie w działalności. Ujęcie wydatków w kosztach uzyskania przychodu wygląda następująco:

- 100% wartości netto – dla czynnych podatników VAT,
- 100% wartości brutto – dla podatników zwolnionych z VAT.

W przypadku, kiedy samochód jest wykorzystywany zarówno w działalności gospodarczej, jak i do celów prywatnych, podatnik ma prawo do odliczenia 75% wartości kosztów od wydatków związanych z bieżącym użytkowaniem pojazdu. W zależności od statusu VAT podatnika wartość ta wygląda następująco:

- $75\% \times (100\% \text{ netto} + 50\% \text{ VAT})$ – dla czynnych podatników VAT,
- $75\% \times 100\% \text{ wartość brutto}$ – dla podatników zwolnionych z VAT [www 1].

Porównanie kosztów użytkowania samochodów osobowych będących środkami trwałymi w latach 2018 i 2019 zawiera tabela 1.

Tabela 1. Koszty użytkowania samochodu osobowego będącego środkiem trwałym w latach 2018 i 2019

Rodzaj kosztów	Rok 2018	Rok 2019
Amortyzacja uznawana za koszty uzyskania przychodów	100%	W proporcji, w jakiej 150 tys. zł / 225 tys. zł pozostaje w wartości samochodu
Koszty eksploatacyjne uznawane za koszty uzyskania przychodów	100%	75% lub 100% (pod warunkiem prowadzenia ewidencji przebiegu pojazdu dla celu podatku VAT)
Koszty ubezpieczenia uznawane za koszty uzyskania przychodów	W proporcji, w jakiej 20 tys. euro / 30 tys. euro pozostaje w wartości samochodu	W proporcji, w jakiej 150 tys. zł / 225 tys. zł pozostaje w wartości samochodu przyjętej dla celów ubezpieczenia

Źródło: Opracowanie własne.

3. Samochód osobowy niewprowadzony do ewidencji środków trwałych

Oprócz samochodów osobowych będących środkami trwałymi, czyli stanowiącymi majątek firmy, w działalności mogą być wykorzystywane samochody stanowiące własność podatnika prowadzącego działalność gospodarczą, niebędące składnikiem majątku firmy.

Do końca 2018 r. rozliczenie wydatków związanych z eksploatacją samochodów prywatnych wykorzystywanych w działalności gospodarczej odbywało się poprzez obliczenie limitu wynikającego z ewidencji przebiegu pojazdów, tzw. kilometrówki. Limit ten obliczany był na podstawie faktycznie przejechanych służbowo kilometrów oraz stawki normatywnej za jeden kilometr przebiegu. Dzięki temu poniesione wydatki rozliczane były w ewidencji przebiegu pojazdu i zaliczane do kosztów w ramach limitu kilometrówki.

Natomiast od 2019 r. za koszty uzyskania przychodów uważa się tylko 20% poniesionych wydatków z tytułu kosztów używania, stanowiącego własność podatnika prowadzącego działalność gospodarczą, samochodu osobowego niebędącego składnikiem majątku [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018, art. 23, ust. 1. pkt 46]. Nie ma zatem możliwości skorzystania z limitu (stawka x przebyte kilometry dla celów firmowych) wynikającego z ewidencji przebiegu pojazdu, jak to miało to miejsce w poprzednich latach.

Czynni podatnicy podatku VAT mogą ująć w kosztach uzyskania przychodów dodatkowo 20% nieodliczonego VAT. Zatem w zależności od statusu VAT podatnika wartość wydatków zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów wygląda następująco:

- $20\% \times (100\% \text{ netto} + 50\% \text{ VAT})$ – dla czynnych podatników VAT,
- $20\% \times 100\%$ wartość brutto – dla podatników zwolnionych z VAT.

Porównanie kosztów użytkowania prywatnego samochodu osobowego wykorzystywanego w działalności gospodarczej w latach 2018 i 2019 zawiera tabela 2.

Tabela 2. Koszty użytkowania prywatnego samochodu osobowego wykorzystywanego w działalności gospodarczej w latach 2018 i 2019

	Rok 2018	Rok 2019
Koszty eksploatacyjne uznawane za koszty uzyskania przychodów	Zgodnie z limitem wynikającym z ewidencji przebiegu pojazdów	20%

Źródło: Opracowanie własne.

4. Samochód osobowy używany na podstawie umowy leasingu, najmu czy innej podobnej umowy

Jedną z najczęściej wykorzystywanych form użytkowania samochodów osobowych w przedsiębiorstwie to leasing operacyjny, najem bądź dzierżawa. Istota leasingu operacyjnego samochodu osobowego polega na wypożyczeniu przez firmę leasingową pojazdu do użytkowania w przedsiębiorstwie podatnika na okres, który nie może być krótszy niż 40% długości normatywnego okresu amortyzacji. W przypadku samochodów osobowych normatywny okres amortyzacji wynosi pięć lat, zatem minimalny okres umowy leasingu nie może być krótszy niż dwa lata.

Do końca 2018 r. samochody osobowe używane na podstawie umowy leasingu operacyjnego nie podlegały żadnym limitom w zakresie kosztów ich użytkowania. Właściciele takiego samochodu, nie mieli także obowiązku prowadzenia ewidencji przebiegu pojazdu.

Z dniem 1 stycznia 2019 r. zmiany przepisów PIT i CIT rozciągnęły limit rozliczania wydatków na korzystanie z samochodu osobowego na umowy leasingu operacyjnego, umowy najmu, dzierżawy lub inne umowy o podobnym charakterze [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018, art. 23, ust. 1, pkt 47a; Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, 2018, art. 16, ust. 1, pkt 49a].

Limit ten jest identyczny jak limit stosowany przy dokonywaniu odpisów amortyzacyjnych od samochodów osobowych będących środkami trwałymi. Ustalany jest jako proporcja wartości samochodu będącego przedmiotem umowy leasingu, najmu oraz kwoty 150 000 zł. W odniesieniu do samochodów elektrycznych będących przedmiotem leasingu, najmu, dzierżawy, wprowadzony został wyższy limit, tzn. 225 000 zł. Proporcja ta ma zastosowanie do każdej płatności dokonywanej w ramach powołanych umów.

Oznacza to, że opłaty dotyczące części kapitałowej wynikające z umowy leasingu mogą być rozliczone w kosztach tylko i wyłącznie w ustalonej proporcji, która będzie wynikać z zestawienia kwoty 150 000 zł lub 225 000 zł do wartości samochodu osobowego będącego przedmiotem tej umowy. Limit dotyczy wyłącznie części opłat stanowiących spłatę wartości samochodu osobowego. Limit nie dotyczy natomiast części odsetkowej ww. opłaty, np. w ramach raty leasingowej [Szlęzak-Matusiewicz, 2019, s. 15].

Samochody osobowe w najmie od 1 stycznia podlegają podobnym zasadom jak samochody użytkowane w oparciu o leasing operacyjny. Czynnosc z umowy najmu (dzierżawy) może być zaliczany do kosztów uzyskania przychodów zgodnie z limitem 150 000 zł lub 225 000 zł, obliczanym w taki sam sposób, jak w przypadku samochodów osobowych w leasingu operacyjnym. Zaznaczyć trzeba, iż w przypadku umów zawieranych na okres krótszy niż 6 miesięcy wartość samochodu będzie stanowiła tę wartość, jaka została przyjęta dla celów ubezpieczenia [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2018, art. 23, ust. 5d].

Kwota wynikająca z zastosowania proporcji, o której mowa powyżej, obejmuje także naliczony podatek VAT, w tej części, w której zgodnie z przepisami dotyczącymi podatku VAT podatnikowi przysługuje prawo do obniżenia kwoty lub zwrotu różnicy VAT. W zależności od sposobu wykorzystywania pojazdu będzie to:

- 50% odliczenia podatku VAT – wartość 150 000 zł / 225 000 zł stanowić będzie wartość netto powiększoną o nieodliczony podatek VAT,
- 100% odliczenia podatku VAT – wartość 150 000 zł / 225 000 zł stanowić będzie wartość netto.

Wydatki eksploatacyjne samochodów osobowych najmowanych oraz leasingowanych, używanych zarówno do celów prowadzonej działalności gospodarczej, jak i celów prywatnych, można zaliczyć do kosztów działalności w wysokości 75% poniesionych wydatków. Koszty obejmują również podatek VAT, który zgodnie z odrębnymi przepisami nie stanowi podatku naliczonego, a także

naliczony podatek VAT w takiej części, w jakiej zgodnie z przepisami VAT podatnikowi nie przysługuje obniżenie kwoty lub zwrot różnicy podatku VAT [*Samochód osobowy w firmie*, 2019, s. 47].

Natomiast w sytuacji, gdy samochód osobowy w leasingu służy przedsiębiorcy jedynie w prowadzonej działalności gospodarczej, nabywa on prawo do pełnego odliczenia podatku VAT nie tylko od rat leasingowych, ale także pozostałych wydatków. Jednak wyłączne wykorzystywanie samochodu w ramach przedsiębiorstwa podatnik musi odpowiednio udowodnić oraz udokumentować, czyli:

- zgłosić do urzędu skarbowego pojazd jako firmowy na formularzu VAT-26,
- prowadzić szczegółową ewidencję przebiegu pojazdu dla celów podatku VAT,
- sporządzić regulamin wykorzystywania samochodu w firmie [Ustawa o podatku od towarów i usług, 2018, art. 86a, ust. 4].

Porównanie kosztów użytkowania samochodu osobowego będącego przedmiotem umowy leasingowej w latach 2018 i 2019 zawiera tabela 3.

Tabela 3. Koszty użytkowania samochodu osobowego będącego przedmiotem umowy leasingu operacyjnego w latach 2018 i 2019

Rodzaj kosztów	Rok 2018	Rok 2019
Oplaty leasingowe uznawane za koszty uzyskania przychodów	100%	W proporcji, w jakiej 150 tys. zł / 225 tys. zł pozostaje w wartości samochodu
Koszty eksploatacyjne uznawane za koszty uzyskania przychodów	100%	75% lub 100% (pod warunkiem prowadzenia ewidencji przebiegu pojazdu dla celu podatku VAT)
Koszty ubezpieczenia uznawane za koszty uzyskania przychodów	W proporcji, w jakiej 20 tys. euro / 30 tys. euro pozostaje w wartości samochodu	W proporcji, w jakiej 150 tys. zł / 225 tys. zł pozostaje w wartości samochodu przyjętej dla celów ubezpieczenia

Źródło: Opracowanie własne.

5. Wpływ zmian prawa podatkowego na ujęcie bilansowe samochodów osobowych

Szczególne traktowanie samochodów osobowych na gruncie prawa podatkowego, czyli podatku dochodowego i podatku od towarów i usług, wpływa również na wyjątkowe ich traktowanie na gruncie prawa bilansowego [Jastrzębowski, Wierzińska, Wierziński, 2018, s. 12; Olchowicz, Jamroży, 2018,

s. 15]. Wprowadzone w 2019 r. zmiany w prawie podatkowym wpływają na początkowe ujęcie oraz koszty generowane przez samochody osobowe.

Jeżeli przewidywany okres ekonomicznej użyteczności nabytego samochodu osobowego jest dłuższy niż rok i pojazd ten jest kompletny i zdalny do użytku oraz przeznaczony na potrzeby jednostki, to można go uznać zgodnie z prawem bilansowym za środek trwały [Ustawa o rachunkowości, 2019, art. 3, ust. 1, pkt 15].

Środki trwałe ujmuje się w księgach rachunkowych w ich wartości początkowej. Gdy samochód został pozyskany przez przedsiębiorstwo w drodze kupna, to wartością początkową będzie cena jego nabycia. Cena nabycia to cena zakupu składnika aktywów, obejmująca kwotę należną sprzedającemu, bez podlegających odliczeniu podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego. W przypadku importu powiększona jest o obciążenia o charakterze publicznoprawnym oraz o koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika aktywów do stanu zdatnego do używania lub wprowadzenia do obrotu, łącznie z kosztami transportu, jak też załadunku, wyładunku, składowania lub wprowadzenia do obrotu.

Cenę nabycia obniżają rabaty, opusty, inne podobne zmniejszenia i odzyski. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny nabycia składnika aktywów, a w szczególności przyjętego nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny – jego wyceny dokonuje się według ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu [Ustawa o rachunkowości, 2019, art. 28, ust. 2]. Ponadto cena nabycia obejmuje ogół kosztów poniesionych przez jednostkę za okres budowy, montażu, przystosowania i ulepszenia środka trwałego, do dnia bilansowego lub przyjęcia go do używania, w tym również m.in. niepodlegający odliczeniu podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy [Ustawa o rachunkowości, 2019, art. 28, ust. 8].

Wprowadzone w 2019 r. zmiany, dotyczące możliwości odliczenia podatku VAT od samochodów osobowych będących środkiem trwałym, wpłynęły zatem na ich wartość początkową. Zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 2 opracowania możliwe są dwa rozwiązania. W sytuacji użytkowania samochodu osobowego wyłącznie w celach prowadzonej działalności podatek VAT podlega w 100% odliczeniu. W związku z tym cena nabycia takiego samochodu nie zawiera podlegającego odliczeniu podatku VAT. Jeżeli natomiast samochód osobowy jest wykorzystywany również do celów niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, podatnik ma prawo do odliczenia 50% podatku VAT. Cena nabycia takiego samochodu będzie pomniejszona zatem o 50% podatku VAT.

Samochód zakwalifikowany do środków trwałych jednostki podlega amortyzacji bilansowej. Podstawą amortyzacji jest wartość początkowa pojazdu [Ustawa o rachunkowości, 2019, art. 32]. Wprowadzone w 2019 r. zmiany w prawie podatkowym nie wpłynęły na zasady ujmowania wartości początkowej samochodu osobowego. Zgodnie z zasadami ww. wartość początkowa samochodu nie będzie zawierała podlegającego odliczeniu podatku VAT lub będzie zawierała jego połowę [Ustawa o podatku od towarów i usług, 2018, art. 86].

Jeżeli zaś chodzi o koszty generowane przez samochody osobowe będące środkami trwałymi, to zmiany wprowadzone w prawie podatkowym nie wpłynęły na sposób ich ujmowania w księgach rachunkowych, a jedynie na ich wysokość. Wysokość kosztów zależy bowiem od prawa do odliczenia przez jednostkę podatku VAT. Zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 2 opracowania jednostka może odliczyć 100% podatku VAT, jeżeli wykorzystuje samochód osobowy wyłącznie w działalności gospodarczej i 75% podatku VAT, jeżeli samochód wykorzystywany jest zarówno w działalności gospodarczej, jak i do celów prywatnych.

Podobnie jest ze zmianami w prawie podatkowym dotyczącymi samochodów osobowych niewprowadzonych do ewidencji środków trwałych i samochodów osobowych używanych na podstawie umowy leasingu, najmu czy innej podobnej umowy. Nie wpłynęły one na sposób ujmowania kosztów użytkowania takich samochodów w księgach rachunkowych. Wywarły one wpływ jedynie na ich wysokość, która zależy od prawa do odliczenia przez jednostkę podatku VAT, zgodnie z zasadami opisanymi w punktach 3 i 4 opracowania.

Podsumowanie

W ramach tworzenia „przejrzystego, prostego i przyjaznego systemu podatkowego” ustawodawca wprowadził, obowiązujące od 2019 r., zmiany w prawie podatkowym w zakresie samochodów osobowych, które w rzeczywistości zwiększają efektywne obciążenia podatkowe podatników. Zmianami zdecydowanie negatywnymi są:

- wprowadzony limit rozliczania w kosztach podatkowych opłat leasingowych,
- wprowadzony limit dotyczący rozliczania w kosztach wydatków eksploatacyjnych.

Za zmianę pozytywną ustawodawca uważa podwyższenie – prawie dwukrotnie – limitu amortyzacji w przypadku samochodów osobowych wprowadzonych do ewidencji środków trwałych, czy też limitu ich ubezpieczenia. Pojawia-

ją się jednak wątpliwości, czy aby na pewno zmiana jest zmianą pozytywną, gdyż zakup drogich samochodów realizowany jest głównie na podstawie leasingu.

Nie ulega jednak wątpliwości, że każda ze zmian prawa podatkowego w zakresie samochodów osobowych wprowadzona w życie w 2019 r. wpływa na zaliczane do kosztów uzyskania przychodów wydatki. Ponadto wprowadzone w 2019 r. zmiany w prawie podatkowym wpływają na początkowe ujęcie oraz koszty generowane przez samochody osobowe na gruncie prawa bilansowego.

Literatura

- Jastrzębowski A., Wierzińska Z., Wierziński M. (2018), *Rachunkowość podatkowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Poznań.
- Olchowicz I., Jamroży M. (2018), *Rachunkowość podatkowa. Analiza w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych*, Difin, Warszawa.
- Samochód osobowy w firmie* (2019), Dodatek specjalny „Gazeta Prawna”, INFOR Biznes Sp. z o.o, Warszawa.
- Szeląg H. (2013), *Wpływ zmian prawa podatkowego i interpretacji przepisów podatkowych na działalność małych i średnich podmiotów gospodarczych*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, nr 387, t. XIV, z. 8, cz. 1, s. 387-406.
- Szłęzak-Matusewicz J. (2019), *Użytkowanie samochodów osobowych w świetle podatków dochodowych – możliwość optymalizacji podatkowej w latach 2018-2019*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów”, nr 171, s. 9-18.
- Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych, Dz.U. z 2019 r. poz. 1124.
- Ustawa z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, Dz.U. z 2018 r., poz. 2174 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 2019 r., poz. 351 z późn.zm.
- Ustawa z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz.U. z 2018 r., poz. 1036.
- Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych., Dz.U. z 2018 r., poz. 1509.
- [www 1] www.cenabiznesu.pl (dostęp: 18.05.2019).

**A PASSENGER CAR IN THE FIRM – THE EFFECT OF CHANGES IN TAX
LAW ON CHARGING THE RELATED COSTS TO TAX DEDUCTABLE
EXPENSES**

Summary: Changes in tax regulations always trigger the interest of financial and accounting services, managers, tax advisors. This is due to the fact, that these changes affect the firms' tax settlements. January of each year is the time when entrepreneurs have to take into account changes in tax law that come into force with the new year. The year 2019 brought significant changes regarding the settlement of expenses related to the purchase or operation of firm's passenger cars. The purpose of the paper is to discuss the impact of tax law changes regarding firm's passenger cars on charging the related costs to the tax deductible expenses and the practice of applying balance sheet law. A comparative analysis of the regulations governing the issue of firm's passenger cars in the years 2018 and 2019 will be carried out in the paper. The analysis of legal acts and the literature will be implemented as a research tool to achieve this goal.

Keywords: passenger cars, tax deductible expenses, change in tax law.